

Het leven kent vele gebeurtenissen met juridische gevolgen. Justitie is verantwoordelijk voor de wetten die uw familie- en gezinsangelegenheden regelen. Zo weet u welke rechten en plichten gelden voor u, uw gezin of uw familie.

Justitie maakt rechten en plichten duidelijk

Uitgave Ministerie van Justitie. Gewijzigde herdruk, april 2004

code 4015 | **oplage** 100.000

U gaat scheiden

Als u getrouwd bent maar niet langer bij uw partner wilt blijven, kunt u in Nederland om een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed vragen. Bent u van tafel en bed gescheiden en wilt u helemaal uit elkaar, dan kunt u vragen om de ontbinding van uw huwelijk na scheiding van tafel en bed.

Wilt u een scheiding of een ontbinding van uw huwelijk, dan krijgt u te maken met de regels die in de wet staan over echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed. U moet bijvoorbeeld voor een scheiding of een ontbinding van het huwelijk naar de rechter. Dat geldt ook als u gehuwd bent met een partner van hetzelfde geslacht.

In deze brochure vindt u informatie over de gang van zaken bij zo'n procedure:

- de reden waarom u uit elkaar kunt;*
- het verloop van de procedure;*
- wat er daarna nog moet worden geregeld.*

Met 'scheiding' wordt in deze brochure zowel 'echtscheiding' als 'scheiding van tafel en bed' bedoeld. Als een passage alleen betrekking heeft op een echtscheiding en niet op een scheiding van tafel en bed, dan wordt het woord 'echtscheiding' gebruikt.

Heeft een passage alleen betrekking op een scheiding van tafel en bed en niet op een echtscheiding, dan worden de woorden 'scheiding van tafel en bed' gebruikt.

Voor 'echtgenoot' of 'echtgenote' wordt het woord 'partner' gebruikt.

Inhoud

Duurzaam ontwrict	3
Echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed	3
Samen of alleen	3
Nationaliteit	4
Op welk moment kunt u een scheiding of een ontbinding vragen	4
Rechtsbijstand	5
Kosten	5
Hoe verloopt de procedure	6
Nevenvoorzieningen	10
Pensioen	12
Convenant	13
Hoger beroep en cassatie	13
Wanneer is de scheiding of de ontbinding van het huwelijk definitief	14
Adressen	15
Hebt u vragen of wilt u meer informatie	16
Andere brochures	16

Duurzaam ontwricht

In Nederland kunt u scheiden als uw huwelijk duurzaam ontwricht is. Duurzame ontwrichting is de enige reden die de Nederlandse wet geeft voor echtscheiding en scheiding van tafel en bed. Er is sprake van duurzame ontwrichting, als de verhouding binnen het huwelijk zo moeilijk is geworden, dat het eigenlijk niet mogelijk is om nog langer bij elkaar te blijven.

Echtscheiding, scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed

Een echtscheiding, een scheiding van tafel en bed en een ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed zijn drie verschillende dingen.

Bij een echtscheiding wordt het huwelijk beëindigd. Alle juridische banden die uw partner en u hebben, worden verbroken. U kunt, als u dat wilt, opnieuw met iemand anders trouwen of een geregistreerd partnerschap sluiten.

Bij een scheiding van tafel en bed blijft u volgens de wet getrouwd. De rechten en plichten van het huwelijk blijven gewoon bestaan. Een scheiding van tafel en bed kan een oplossing zijn als samenwonen onmogelijk is geworden en u om levensbeschouwelijke of financiële redenen geen echtscheiding wilt.

Wilt u na een scheiding van tafel en bed helemaal uit elkaar, dan kunt u aan de rechter vragen om ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed. Na de ontbinding van het huwelijk is het huwelijk definitief geëindigd en kunnen uw partner en u opnieuw met iemand anders trouwen of een geregistreerd partnerschap sluiten.

Zowel voor een scheiding als voor een ontbinding van het huwelijk moet u naar de rechter en hebt u een advocaat nodig.

Samen of alleen

Een scheiding of een ontbinding van het huwelijk kunt u samen met uw partner vragen. Maar als u dat niet wilt of als dat niet mogelijk is, kunt u het ook alleen doen.

Nationaliteit

Niet iedereen kan in Nederland scheiden of zijn of haar huwelijk laten ontbinden. Dat kan voor Nederlanders in de volgende gevallen:

- u en uw partner hebben allebei de Nederlandse nationaliteit;
- u bent Nederlander, verzoekt de echtscheiding en heeft tenminste een half jaar in Nederland uw gewone verblijfplaats.

Dat kan daarnaast ongeacht de nationaliteit alleen in de volgende gevallen:

- u en uw partner verzoeken samen de echtscheiding en één van u beiden heeft zijn gewone verblijfplaats in Nederland;
- uw partner verzoekt de echtscheiding en u heeft in Nederland uw gewone verblijfplaats;
- u verzoekt de echtscheiding en u heeft tenminste één jaar in Nederland uw gewone verblijfplaats;
- u en uw partner hebben uw gewone verblijfplaats in Nederland;
- de laatste gewone verblijfplaats van u en uw partner bevindt zich in Nederland en één van u beiden verblijft daar nog.

Wanneer u een nevenvoorziening inzake gezag over, informatie en raadpleging over, en omgang met uw minderjarige kinderen verzoekt, kunt u uw verzoek in beginsel in Nederland indienen, wanneer uw kinderen in Nederland hun gewone verblijfplaats hebben (zie het kopje ‘Nevenvoorzieningen’).

Op welk moment kunt u een scheiding of een ontbinding vragen

Als u getrouwd bent en uit elkaar wilt, kunt u op elk moment na de huwelijksluiting om een scheiding vragen. U hoeft niet een bepaalde periode getrouwd te zijn geweest.

Bij een verzoek om ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed is dat anders. Zo’n verzoek kunt u niet altijd op elk moment doen.

Als uw partner en u samen om de ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed vragen, dan geldt er geen termijn. Wilt u echter een eenzijdig verzoek om ontbinding van uw huwelijk na scheiding van tafel en bed doen, dan kan dat pas als de scheiding van tafel en bed ten minste drie jaar heeft geduurd. In een heel enkel geval kan de rechter deze termijn verkorten tot één jaar. De termijn van drie jaar begint te lopen als de scheiding van tafel en bed definitief is geworden. *(zie het kopje ‘Wanneer is de scheiding of de ontbinding van het huwelijk definitief’.)*

Rechtsbijstand

Als u wilt scheiden of uw huwelijk na scheiding van tafel en bed wilt laten ontbinden, bent u verplicht om een advocaat te nemen. Alle stukken die voor de procedure naar de rechtbank moeten worden gestuurd, moet u via uw advocaat sturen. Uw advocaat vertegenwoordigt u ook op de zitting van de rechtbank.

Eén of twee advocaten Als uw partner en u samen om de scheiding vragen en uw partner en u zijn het eens over de gevolgen van de scheiding of denken het eens te kunnen worden, dan hoeft u samen maar één advocaat te nemen. Gaat het om een eenzijdig verzoek en kunt u het niet eens worden over alle gevolgen van de scheiding, dan moeten uw partner en u allebei een eigen advocaat nemen. Ditzelfde geldt voor een verzoek om ontbinding van het huwelijk.

Kosten

Een gerechtelijke procedure kost geld. Naast de kosten voor uw advocaat moet u ook een bijdrage betalen in de kosten van de rechtspraak. Dit is het griffierecht.

Als u de kosten van de advocaat niet (*helemaal*) kunt betalen, kunt u in een aantal gevallen een 'toegevoegd' advocaat krijgen. Dit betekent dat de overheid een deel van de kosten voor haar rekening neemt. U betaalt dan wel een eigen bijdrage. Hoe hoog die eigen bijdrage is, hangt af van uw inkomen en vermogen. Wilt u voor een toevoeging in aanmerking komen, dan moet u op het gemeentehuis van uw woonplaats een 'verklaring omtrent inkomen en vermogen' (viv) halen. Die verklaring geeft u aan uw advocaat. Uw advocaat stuurt de verklaring naar de Raad voor de Rechtsbijstand.

Daar gaat men na of u voor een toevoeging in aanmerking komt. Als u een toevoeging krijgt, komt u ook in aanmerking voor een vermindering van het griffierecht.

Nota bene Als u uitsluitend een uitkering volgens de Wet werk en bijstand of verstrekkingen volgens de Regeling opvang asielzoekers ontvangt, hebt u geen VIV nodig. U kunt dan volstaan met het invullen van de Verklaring bijstandsgerechtigden en asielzoekers die achterin de VIV-brochure zit. U kunt hier meer over lezen in de brochures 'U wilt rechtsbijstand' en 'Verklaring omtrent inkomen en vermogen'. U kunt deze brochures aanvragen bij het Ministerie van Justitie (zie achterin deze brochure).

Hoe verloopt de procedure

Verzoekschrift Een scheidingsprocedure begint altijd met een verzoekschrift. Ditzelfde geldt voor de procedure voor een ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed. In het verzoekschrift moeten zowel uw naam, voornamen en woonplaats worden vermeld als de naam, voornamen en woonplaats of werkelijke verblijfplaats (*voor zover bekend*) van uw partner. Als er minderjarige kinderen van u samen of van één van u beiden zijn, moeten ook hun naam, voornamen en woonplaats of werkelijke verblijfplaats (*voor zover bekend*) in het verzoekschrift worden vermeld.

Het verzoekschrift kunt u samen met uw partner indienen. Maar als u dat niet wilt, of als dat onmogelijk is, kunt u het ook alleen doen.

Zowel bij een gemeenschappelijk verzoek als bij een eenzijdig verzoek stuurt u uw verzoekschrift via uw advocaat naar de rechtbank.

Bij een eenzijdig verzoek zorgt uw advocaat ervoor dat binnen veertien dagen na indiening bij de rechtbank een kopie van uw verzoekschrift via een deurwaarder bij uw partner wordt bezorgd.

Nevenvoorzieningen

Naast een verzoek om scheiding of ontbinding van het huwelijk kunt u in het verzoekschrift vragen om één of meer nevenvoorzieningen. Zo'n nevenvoorziening kan ook in een apart verzoekschrift of in een verweerschrift worden gevraagd.

Een nevenvoorziening is een beslissing van de rechter over een verzoek dat samenhangt met de scheiding of de ontbinding van het huwelijk. De rechter kan een nevenvoorziening treffen voor:

- het gezag, informatie en raadpleging over en de omgang met de minderjarige kinderen;

- de alimentatie voor de partner en/of de kinderen;
  - de boedelverdeling, bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen verrekening van inkomsten en vermogen;
  - de huur of het gebruik van de echtelijke woning;
  - andere zaken die met de scheiding samenhangen.
- (Zie de kopjes 'Bezwaar tegen nevenvoorzieningen' en 'nevenvoorzieningen'.)

Waar moet uw verzoek naar toe Een scheiding of een ontbinding van het huwelijk moet u vragen bij de rechtbank in het arrondissement waar u of uw partner woont. Als u niet in Nederland woont maar uw partner wel, stuurt u via uw advocaat het verzoek naar de rechtbank in het arrondissement waar uw partner woont. Woont u geen van beiden in Nederland, dan moet u het verzoek sturen naar de rechtbank in Den Haag.

Uw partner is het niet eens met uw eenzijdig verzoek Als u een eenzijdig verzoek om scheiding of ontbinding van het huwelijk doet, kan het zijn dat uw partner bezwaar heeft tegen dat verzoek. Uw partner kan dan verweer voeren. Afhankelijk van de situatie kan het gevoerde verweer verschillen. Ook kan uw partner een zelfstandig verzoek indienen. In dat geval bepaalt de rechter een termijn waarbinnen u daartegen een verweerschrift kan indienen. De advocaat van degene die verweer voert, moet binnen zes weken nadat het verzoekschrift door hem of haar is ontvangen, het verweer indienen bij de rechtbank.

De rechter kan de termijn van zes weken in de volgende gevallen verlengen:

- degene die verweer voert vraagt tijdig uitstel;
- uw partner en u vragen samen om uitstel;
- de rechter kan de termijn ook verlengen op verzoek van één van de echtgenoten of ambtshalve.

Als de woonplaats van uw partner niet bekend is, is de termijn voor hem of haar om te reageren ten minste drie maanden. Die termijn is ook drie maanden als uw partner in het buitenland woont.

Verweer bij eenzijdig verzoek om echtscheiding

Uw partner kan bij echtscheiding twee soorten verweer voeren:

1. uw partner ontkent dat het huwelijk duurzaam is ontworcht. Dit verweer wordt slechts in zeer bijzondere gevallen gehonoreerd. Als men altijd heeft samen-

gewoond en nu niet meer samenwoont, wordt al snel aangenomen dat er sprake is van een duurzame ontwrichting.

2. uw partner stelt een voorwaarde voordat hij of zij akkoord gaat met de echtscheiding; de voorwaarde is dan dat de echtscheiding niet wordt uitgesproken voordat er maatregelen zijn genomen voor het geval u komt te overlijden.

Dat kan als bestaande vooruitzichten op een uitkering of nabestaandenpensioen door de echtscheiding verloren gaan of ernstig zouden verminderen. Als de rechter dit verweer accepteert, wordt de echtscheiding niet uitgesproken, voordat er tussen uw partner en u een billijke regeling is getroffen.

Verweer bij eenzijdig verzoek om scheiding van tafel en bed

Bij scheiding van tafel en bed is er maar één soort verweer mogelijk: uw partner ontkent dat er sprake is van duurzame ontwrichting.

Verweer bij eenzijdig verzoek tot ontbinding

Ook als u na scheiding van tafel en bed de rechter vraagt het huwelijk te ontbinden, kan het zijn dat uw partner het er niet mee eens is.

Uw partner kan dan twee soorten verweer voeren:

1. uw partner stelt dat de scheiding van tafel en bed is opgehouden door verzoening. Met andere woorden, er is in feite geen sprake meer van een scheiding van tafel en bed. Daarvoor is het wel nodig dat de verzoening in het huwelijksgoederenregister is ingeschreven.
2. uw partner kan een voorziening vragen om eventuele overlijdensuitkeringen of rechten op nabestaandenpensioen veilig te stellen. De rechter kan de ontbinding laten afhangen van het treffen van zo'n voorziening, net als bij echtscheiding.

Bezwaar tegen nevenvoorzieningen

Uw partner kan ook bezwaar hebben tegen verzoeken die met de scheiding of de ontbinding van het huwelijk samenhangen (*de nevenvoorzieningen*).

Bijvoorbeeld tegen uw verzoek om alimentatie of uw verzoek om het gezag over de kinderen te krijgen.

Zitting Als alle stukken bij de rechtbank binnen zijn, wordt er een datum vastgesteld voor de zitting. U krijgt hiervoor een oproep. U bent niet verplicht om naar de zitting te komen. Tijdens de zitting vraagt de rechter uw partner en u of u nog iets wilt zeggen dat van belang kan zijn voor de beslissing. Aan het einde van de zitting deelt de rechter mee op welk moment de beslissing zal worden genomen.

Soms vindt er geen zitting plaats. Dat kan het geval zijn als u een gemeenschappelijk verzoek heeft ingediend of als u een eenzijdig verzoek hebt ingediend en er geen verweerschrift is binnengekomen en er geen minderjarige kinderen zijn van twaalf jaar of ouder die hun mening moeten geven over het gezag. De rechter beslist dan op basis van het verzoekschrift en de andere stukken.

Beslissing Na de zitting neemt de rechter de beslissing. De beslissing van de rechter wordt schriftelijk vastgelegd. Dit wordt een beschikking genoemd. U krijgt de beschikking via uw advocaat thuisgestuurd.

Voorlopige voorzieningen Een scheidingsprocedure kost tamelijk veel tijd. Het duurt in de regel minstens drie maanden voordat er een uitspraak over uw scheiding is. Tenminste als uw partner en u overal al afspraken over hebben gemaakt. Als uw partner en u het niet eens zijn over de dingen die moeten worden geregeld, kan het zelfs meer dan een jaar duren. U kunt het bijvoorbeeld niet eens zijn over het gezag over de kinderen of over de verdeling van de boedel. Het kan dan wenselijk zijn dat er een 'voorlopige voorziening' wordt getroffen. Bij een voorlopige voorziening neemt de rechter een voorlopige beslissing over die dingen waar u het niet eens over kunt worden. Zo'n beslissing van de rechter over een voorlopige voorziening geldt alleen tijdens de procedure. Van een uitspraak over een voorlopige voorziening kunt u niet in hoger beroep gaan.

U kunt een voorlopige voorziening via uw advocaat vragen. U kunt dit tijdens de scheidingsprocedure doen, maar ook vòòrdat de scheidingsprocedure is gestart. In dat laatste geval moet u wel binnen vier weken, nadat de voorziening is getroffen, uw scheidingsverzoek bij dezelfde rechtbank indienen. Anders verliest de voorlopige voorziening haar geldigheid.

Een voorlopige voorziening kan worden getroffen voor:

- het gezag over en de omgang met de minderjarige kinderen;
- de alimentatie voor de partner en de kinderen;
- de boedelscheiding;
- het gebruik van de echtelijke woning en gemeenschappelijke spullen.

Nevenvoorzieningen

Naast de beslissing op uw verzoek om scheiding of ontbinding van het huwelijk kan de rechter één of meer nevenvoorzieningen treffen. Zoals eerder gezegd, is een nevenvoorziening een beslissing over een verzoek dat samenhangt met de scheiding of de ontbinding van het huwelijk. Zo'n beslissing over een nevenvoorziening kan de rechter gelijk met de beslissing over de scheiding of de ontbinding van het huwelijk nemen. Dat doet de rechter als uw partner en u het met elkaar eens zijn over de nevenvoorzieningen die de rechter moet treffen.

Een nevenvoorziening gaat over:

- het gezag over en de omgang met de minderjarige kinderen;
- de alimentatie voor de partner en/of de kinderen;
- de boedelscheiding;
- de huur of gebruik van de echtelijke woning;
- eventuele andere zaken die met de scheiding te maken hebben.

Het gezag over en de omgang met de minderjarige kinderen De wet gaat ervan uit dat u zoveel mogelijk samen het gezag blijft uitoefenen na de scheiding. Als u dat niet wilt, kunt u aan de rechter vragen om een van beide ouders met het gezag te belasten. Daarnaast wordt vaak een omgangsregeling vastgesteld voor de minderjarige kinderen en de ouder bij wie zij niet wonen. Kunt u het over gezag en omgang helemaal niet met elkaar eens worden, dan kan de rechter voordat hij of zij beslist, advies vragen aan de raad voor de kindbescherming.

(Over het gezag over en de omgang met minderjarige kinderen is de brochure 'Gezag en omgang' verkrijgbaar.)

Kinderalimentatie Beide ouders moeten voor hun kinderen totdat zij 18 jaar zijn, de kosten van verzorging en opvoeding betalen. Voor kinderen van 18, 19 en 20 jaar moeten de ouders de kosten van levensonderhoud en studie betalen. Over het alimentatiebedrag voor de minderjarige kinderen kunt u samen afspraken maken. De rechter gaat wel na of het overeengekomen bedrag in overeenstemming is met de bedragen die in het algemeen voor kinderalimentatie worden vastgesteld. De rechter kan, als hij of zij dat nodig vindt, een hoger bedrag vaststellen. *(Als het om kinderalimentatie gaat voor een meerderjarig kind van 18, 19 of 20 jaar, dan moet de afspraak worden gemaakt tussen de betalende ouder en het kind. Komen de betalende ouder en het kind er samen niet uit, dan kan ook in dat geval de rechter een bedrag vaststellen.)* Maakt u samen geen afspraak, dan kan de rechter gevraagd worden om het bedrag vast te stellen dat de ene ouder aan de andere voor de kinderen moet betalen.

Partneralimentatie Als u na de scheiding niet in staat bent om *(geheel)* in uw eigen levensonderhoud te voorzien, kunt u aanspraak maken op alimentatie voor u zelf. U kunt hierover in een schriftelijke overeenkomst *(convenant)* afspraken maken met uw partner. U kunt uw verzoek ook aan de rechter voorleggen. Op 1 juli 1994 zijn de wettelijke regels over partneralimentatie gewijzigd. Op dat moment is de Wet limitering alimentatie in werking getreden. In de Wet limitering alimentatie staat dat voor partneralimentaties die vanaf 1 juli 1994 zijn afgesproken of door de rechter zijn vastgesteld, geldt dat de betalingsverplichting in principe 12 jaar duurt. Natuurlijk kunt u ook een kortere termijn afspreken. De betalingsverplichting eindigt dan als de afgesproken termijn voorbij is. Bent u korter dan 5 jaar getrouwd en zijn er geen kinderen, dan kan volgens de Wet limitering alimentatie de alimentatieplicht niet langer duren dan het huwelijk heeft geduurd. *(Voor meer informatie over alimentatie voor kinderen en ex-echtgenoten is de brochure 'Alimentatie' verkrijgbaar.)*

Boedelscheiding Bij de scheiding moet alles wat u hebt *(de boedel)* worden verdeeld. Tot de boedel behoren bijvoorbeeld de huisraad en de platen- en cd-collectie. Hebt u een eigen huis, dan wordt de waarde van het huis verdeeld en zal de partner die in het huis blijft wonen in principe de andere partner moeten uitkopen.

Als u in gemeenschap van goederen bent getrouwd, krijgt elke partner in principe de helft. Bent u op huwelijkse voorwaarden getrouwd, dan wordt de boedel verdeeld zoals dat indertijd bij de notaris in de huwelijkse voorwaarden is vastgelegd.

Huur echtelijke woning Als u in een huurhuis woont, kunt u samen afspreken wie er na de scheiding in het huis blijft wonen. Maakt u daar samen geen afspraken over of kunt u daar geen afspraken over maken, dan bepaalt de rechter wie in het huis mag blijven. Volgens de wet is de partner die geen hoofdhuurder is altijd medehuurder. Blijft u als medehuurder in het huis, dan wordt u automatisch hoofdhuurder.

Pensioen

Bij een scheiding is er meestal sprake van ouderdomspensioen dat door één of beide partners tijdens het huwelijk is opgebouwd. Naast de aanspraak op ouderdomspensioen is er in veel pensioenregelingen ook een aanspraak op nabestaandenpensioen.

Nabestaandenpensioen Bij een echtscheiding of een ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed wordt een nabestaandenpensioen omgezet in een bijzonder nabestaandenpensioen. Zo'n bijzonder nabestaandenpensioen wordt aan de ene ex-partner uitbetaald als de ander *(die het ouderdomspensioen voor de echtscheiding of de ontbinding van het huwelijk heeft opgebouwd)* overlijdt. In het hoofdstukje 'Hoe verloopt de procedure' hebt u kunnen lezen dat de rechter zijn of haar beslissing over echtscheiding of ontbinding van het huwelijk kan laten afhangen van de afspraak over het recht op bijzonder nabestaandenpensioen of een andere overlijdensuitkering.

Ouderdomspensioen Het ouderdomspensioen dat tijdens het huwelijk is opgebouwd, wordt bij een echtscheiding of een scheiding van tafel en bed verdeeld. Hierover hoeft de rechter geen beslissing te nemen, omdat vanaf 1 mei 1995 de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding geldt. In die wet staat dat het ouderdomspensioen altijd wordt verdeeld, tenzij de partners in de huwelijkse voorwaarden of in een scheidingsconvenant uitdrukkelijk hebben

afgesproken dat de toepasselijkheid van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding is uitgesloten. Volgens de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding hebben beide partners recht op de helft van het ouderdomspensioen dat tijdens het huwelijk is opgebouwd. Men kan echter ook een andere verdeling afspreken. De pensioenuitvoerder betaalt (*te zijner tijd*) het verdeelde ouderdomspensioen rechtstreeks uit aan beide ex-partners.

Om rechtstreeks te kunnen uitbetalen moet de pensioenuitvoerder van uw scheiding op de hoogte zijn. U stelt de pensioenuitvoerder van uw scheiding op de hoogte, door binnen twee jaar na de scheiding het formulier 'Mededeling van scheiding in verband met de verdeling van ouderdomspensioen' naar de pensioenuitvoerder te sturen. Het formulier zit samen met de brochure 'Verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding' in een envelop. U kunt die envelop met formulier en brochure bij de meeste advocaten, notarissen, pensioenuitvoerders en bureaus voor rechtshulp krijgen. U kunt de brochure ook aanvragen bij het ministerie van Justitie. In de brochure kunt u lezen op welke manieren u het ouderdomspensioen kunt verdelen, hoe u het formulier moet invullen en wat u moet meesturen naar de pensioenuitvoerder.

Convenant

Als u en uw partner, al dan niet met hulp van een of twee advocaten, overeenstemming bereiken over de scheiding en de gevolgen daarvan, kunnen de afspraken worden neergelegd in een convenant. Via uw advocaat kunt u vervolgens een gemeenschappelijk verzoekschrift tot echtscheiding bij de rechtbank indienen. U kunt dan binnen drie maanden zijn gescheiden. Er zijn advocaten die zijn gespecialiseerd in het bemiddelen bij een scheiding en bij alles wat daarbij komt kijken. Deze advocaten zijn aangesloten bij de Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsbemiddelaars (VFAS). Het adres van deze vereniging vindt u achterin de brochure. Ook een notaris kan u helpen, met name bij de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap.

Hoger beroep en cassatie

Als u het met de beschikking van de rechtbank over uw scheiding of ontbinding van uw huwelijk niet eens bent, kunt u in hoger beroep gaan bij het Gerechtshof. Het Hof bekijkt uw zaak helemaal opnieuw en geeft daarna een beschikking.

Bent u het niet eens met de beschikking van het Hof, dan kunt u beroep in cassatie instellen bij de Hoge Raad der Nederlanden. De Hoge Raad bekijkt uw zaak niet opnieuw, maar gaat alleen na of het recht juist is toegepast.

Termijn Als u in hoger beroep wilt bij het Hof of beroep in cassatie wilt instellen bij de Hoge Raad der Nederlanden, moet u dat binnen drie maanden na de uitspraak doen. De termijn van drie maanden gaat in op de dag dat de beschikking is gegeven. Was uw advocaat niet op de zitting aanwezig, dan gaat de termijn van drie maanden in op de dag dat u de beschikking officieel in ontvangst hebt genomen. Als de beschikking niet aan u kan worden uitgereikt (officieel heet dat 'betekening in persoon'), gaat de termijn in op de dag dat een uittreksel van de beschikking in de Staatscourant is gepubliceerd.

Wanneer is de scheiding of de ontbinding van het huwelijk definitief

Om een *echtscheiding* of een *ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed* effectief te maken, moet de echtscheidingsbeschikking of de beschikking tot ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed worden ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand. Hiervoor moet u een verzoek indienen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Om een *scheiding van tafel en bed* effectief te maken, moet de beschikking tot scheiding van tafel en bed worden ingeschreven in het huwelijksgoederenregister. Het huwelijksgoederenregister wordt door de griffie van de rechtbank bijgehouden.

Het verzoek tot inschrijving van de beschikking moet in alle gevallen binnen zes maanden worden gedaan nadat de beschikking definitief is geworden. Laat u of uw advocaat na de beschikking tijdig in te schrijven, dan verliest de beschikking haar rechtskracht en blijft u (volledig) gehuwd.

Adressen

Rechtbanken, Bureaus Rechtshulp en Raad voor de

Kinderbescherming Nederland is verdeeld in 19 arrondissementen.

Elk arrondissement heeft een hoofdplaats. In die hoofdplaatsen zijn de rechtbanken, de bureaus voor rechtshulp en de raad voor de kinderscherming gevestigd. De adressen en telefoonnummers kunt u vinden in het telefoonboek.

De volgende plaatsen zijn arrondissementshoofdplaatsen:

A Alkmaar, Almelo, Amsterdam, Arnhem, Assen, **B** Breda, **D** Den Haag, Dordrecht, **G** Groningen, **H** Haarlem, 's-Hertogenbosch, **L** Leeuwarden, **M** Maastricht, Middelburg, **R** Roermond, Rotterdam, **U** Utrecht, **Z** Zutphen, Zwolle.

Verder is er in de volgende plaatsen een Bureau Rechtshulp gevestigd:

A Almere-stad, Amersfoort, Apeldoorn, **D** Deventer, Drachten, **E** Eindhoven, Emmen, Enschede, **G** Gorinchem, Gouda, **H** Heerlen, Helmond, Hoorn, **L** Leiden, Lelystad, **M** Maastricht, **N** Nijmegen, **O** Oss, **R** Roermond, Roosendaal, **T** Tilburg, **V** Venlo, **Z** Zaandam.

Voor meer informatie over de Bureaus Rechtshulp kunt u ook terecht op internet: www.bureaurechtshulp.nl

Tenslotte is de raad voor de kinderscherming ook nog gevestigd in **L** Lelystad.

Vereniging van Familierecht Advocaten en Scheidingsbemiddelaars (VFAS)

Postbus 65707

2506 EA Den Haag

Telefoon 070-362 62 15

www.vfas.nl

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

Postbus 16020

2500 BA Den Haag

Notaristelefoon: 0900 - 346 93 93 (€ 0,25/minuut)

Openingstijden: maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 14.00 uur.

www.notaris.nl

Hebt u vragen of wilt u meer informatie

Voor algemene informatie en het aanvragen van brochures, kunt u contact opnemen met de telefonische informatielijn van de gezamenlijke ministeries:

Postbus 51 Infolijn

Telefoon 0800-8051 (gratis)

Openingstijden maandag t/m vrijdag van 9.00 uur - 21.00 uur

Internet: www.postbus51.nl

E-mail: vragen@postbus51.nl

U kunt ook contact opnemen met:

Ministerie van Justitie

Directie Voorlichting, Afdeling in- en externe communicatie

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

Telefoon 070 - 370 68 50

Openingstijden maandag t/m vrijdag van 9.00 uur - 17.00 uur

Internet: www.justitie.nl

E-mail: voorlichting@minjus.nl

Tenslotte kunt u voor meer informatie terecht bij de afdeling burgerzaken van de gemeente waar u woont.

Andere brochures

Over de volgende onderwerpen zijn aparte brochures verkrijgbaar:

- Alimentatie
- Gezag, omgang en informatie
- U wilt rechtsbijstand
- Verklaring omtrent inkomen en vermogen
- Verdeling van ouderdomspensioen bij scheiding

Aan de inhoud van deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend.